

Андріанова І., Вінарська Н., Кузін І., Родина Р.

Аналіз потенціалу національної мережі лабораторій ВІЛ/СНІД для досягнення цілей стратегії ЮНЕЙДС Fast – Track

ДУ «Центр громадського здоров'я Міністерства охорони здоров'я України»

Мета. Важливою частиною системи охорони громадського здоров'я є надійно функціонуюча у відповідності до міжнародних принципів якості та безпеки національна лабораторна служба, складовою частиною якої є мережа лабораторій, що працюють у сфері ВІЛ/СНІДу. У контексті України для досягнення цілей стратегії ЮНЕЙДС «Прискорення подолання епідемії ВІЛ-інфекції Fast – Track» ефективна та результативна робота лабораторій діагностики ВІЛ/СНІДу є основою для забезпечення сталості надання лабораторних послуг для населення України.

Стратегія Fast – Track для України, насамперед, означає нарощування обсягів лікування, без якого неможливо кардинально знизити приріст нових випадків ВІЛ і смертність від СНІДу, тобто – взяти епідемію під контроль. Виходячи з цього, завданням лабораторій є забезпечення лабораторного моніторингу ефективності лікування гарантованої якості. Тому технічна спроможність та компетенція лабораторій є критичними для забезпечення надання таких послуг.

Матеріали і методи. Для аналізу потенціалу мережі лабораторій були використані національні та міжнародні джерела інформації щодо оцінки стану функціонування в Україні мережі лабораторій з діагностики ВІЛ/СНІДу, що включали ситуаційну характеристику елементів моніторингу та аналізу (організаційні структури та ресурси), зокрема

1. Laboratory Assessments in Ukraine – Ministry of Health Laboratories in Odessa, Chernihiv, and Kyiv -Clinical and Laboratory Standards Institute. Aug 2016/Dec 2016.

2. Report of the WHO mission to Ukraine to assess the public health laboratory system and establishment of a National Laboratory Working Group World Health Organization Regional Office For Europe. 12-21 Dec 2016.

3. Паспортні анкети регіональних центрів профілактики та боротьби зі СНІДом, що містили інформацію про всі державні структури, що працюють у сфері ВІЛ/СНІДу в межах адміністративно-територіальної одиниці, за період 2016 та 2015 роки:

Результати та обговорення. Для проведення лабораторних досліджень з моніторингу ефективності лікування (визначення рівня вірусного навантаження ВІЛ-1) 18 лабораторій центрів СНІДу забезпечені необхідним обладнанням. Протягом останніх трьох років (2015-2017) спостерігається збільшення кількості таких досліджень, особливо зважаючи на темпи розширення масштабів АРТ (55176, 107546, 158704 відповідно). Так, охоплення пацієнтів на антиретровірусній терапії (АРТ) обстеженнями з визначення рівня вірусного навантаження ВІЛ-1 зросло з 32,9% (2015 рік) до 70,7% (2016 рік) та 79,4% (2017 рік). Проте, країна поки що не може забезпечити 100% доступ пацієнтів на АРТ до таких досліджень, що за визначенням ВООЗ є одним з ризиків формування резистентності ВІЛ до антиретровірусних препаратів.

Відповідно до стратегії Fast – Track, на лікування до 2020 року має бути залучено біля 192 тис. ВІЛ-інфікованих пацієнтів, що означає зростання кількості вірусологічних досліджень (понад 2 рази) у порівнянні з 2017 роком. Між тим, існують певні перешкоди для збільшення кількості досліджень з визначення рівня вірусного навантаження, серед яких можна зазначити основні: старіння парку обладнання (78% приладів мають термін користування понад 6 років); відсутність достатньої кількості кваліфікованих кадрів (спеціалістів із спеціальністю «Мікробіологія та, вірусологія», «Бактеріологія»). У зв'язку з втратою чинності наказів Міністерства охорони здоров'я України від 23 лютого 2000 року № 33 та від 12.03.2008 № 122 згідно з наказом Міністерства охорони здоров'я України від 2 вересня 2016 року № 928 проблеми з працевлаштуванням фахівців, особливо з немедичною освітою, із зазначеними спеціальностями загострилась.

Висновки. Проведений аналіз дозволяє зробити такі висновки:

1. Потребує перегляду та оновлення законодавча база у відповідності до міжнародних стандартів з питань діагностики та лабораторного супроводу ВІЛ-інфекції та правових засад для роботи фахівців з вищою немедичною освітою.

2. Необхідною є розробка стратегічного плану розвитку національної мережі лабораторій.

3. Необхідним є розробка дієвого плану переоснащення (дооснащення) лабораторій лабораторним обладнанням.

4. Система охорони громадського здоров'я потребує розробки ефективної моделі планування видів досліджень, фінансування для здійснення діагностичних робіт, постачання, збереження та витрати наявних ресурсів.